

מחשבות על בניין הכוח בעידן של התכווצות תקציב הביטחון

דאגלס א. מק'גרגור¹

* * *

קולונל בדימוס (ד"ר) דאגלס מק'גרגור הוא מהקולות הבולטים הקוראים זה שנים לטרנספורמציה רדיקלית בכוחות המזוינים האמריקאים בכלל ובכוחות היבשה בפרט. מק'גרגור זכה לתהילה במלחמת המפרץ הראשונה על מעורבותו בקרב מול משמר הרפובליקה,² והוא נחשב למפקד שדה בולט. מק'גרגור מקדיש את חייו האינטלקטואלים להצבעה על המשבר הפרדיגמטי שבו נתון צבא ארה"ב, לתפיסתו, ועל הדרכים לצאת ממנו. מאמר זה, שפורסם בכתב העת של המטכ"ל האמריקאי (JFQ) ב-2011, ממשיך את ספריו "לשבור את הפלנקס" (1997), ו"השתנות תחת אש" (2003). המאמר קורא לארגון הכוח האמריקאי ביחידות טקטיות רב-מימדיות תוך שירת הארגון הזרועי המסורתי ומיצוי טכנולוגיות של העידן הדיגיטלי. יחידות אלה ייהנו מעצמאות טקטית ופוי"שית רבה יותר, ותהיינה מסוגלות לקיים צורת לחימה מבוזרת המתאימה יותר לעידן האש המדויקת בשדה הקרב. בספרו האחרון "Margin of Victory" (2016). מובאות חמש דוגמאות היסטוריות על הקשר בין בניין כוח צופה עתיד לניצחונות בשדה הקרב.

* * *

עיצוב בניין הכוח

בניין הכוח הוא כלי חיוני להתמודדות עם אי ודאות בזמן עימות או משבר. תכנון כוח גמיש מעניק את האפשרות ליצור מגוון גדול יותר של פתרונות על מנת להתמודד עם התפתחויות בלתי צפויות בצורה המיטבית, ובכך הוא מקטין את מידת הסכנה הנשקפת מהן. בניין כוח

---

¹ מאמר זה פורסם במקור בכתב העת JFQ (Joint Force Quarterly) לענייני צבא וביטחון של האוניברסיטה לביטחון לאומי בושינגטון (NDU). JFQ והאוניברסיטה אינן נושאות באחריות במידה ונפלו חוסר דיוקים כלשהם במאמר ובתרגומו.

Douglas A. Macgregor, "Thoughts on Force Design in an Era of Shrinking Defense Budgets", *JFQ*, Issue 63 (NDU Press, 4th Quarter 2011), p. 21-29.

² Douglas Macgregor, *Warrior's Rage: The Great Tank Battle of 73 Easting* (US Naval Institute Press, 2009).

ואסטרטגיה צבאית אינם יכולים למנוע חוסר ודאות בצורה מושלמת. עם זאת, בניין כוח גמיש המספק למנהיגים, לבעלי הברית הפוליטיים ולמנהיגים הצבאיים את האמצעים להפעלה כוללת ומקיפה של הכוח הצבאי לפי צורך מיידי משתנה, יכול להפחית את הסיכון שבחוסר הוודאות בנוגע לצרכים הביטחוניים-לאומיים העתידיים.

בנאומו בפני צוערים באקדמיה לקצינים "ווסט פוינט"³ רמז שר ההגנה האמריקאי לשעבר רוברט גייטס שיש צורך בשינוי מהותי בעיצוב בניין הכוח: "כפי שניסח זאת בעדינות הגנרל דאגלס מקארתור,⁴ כל שר הגנה עתידי שמייצע לנשיא לשלוח שוב כוחות צבא קרקעיים גדולים לאסיה, למזרח התיכון או לאפריקה – יש לבדוק שאיננו 'דפוק בראש'", אמר גייטס. אם בוחנים את דברי השר בפן הכלכלי, בקשר להפחתת ההוצאה הפדרלית על ביטחון, מתחזקת עוד יותר ההבנה עד כמה קריטי לפתח נכונה את בניין הכוח. בניין נכון של הכוח יבטיח שמקבלי החלטות יימנעו מיישום פתרונות שראייתם האסטרטגית היא קצרת טווח ואשר פוגעים ביכולות צבאיות חיוניות בהווה ובעתיד.

במילים אחרות, החששות הביטחוניים של ארה"ב ובעלות בריתה כיום מגיעים בעיקר מהמזרח התיכון, מאפריקה ומדרום-מערב אסיה. מחר עלולים להתעורר אתגרים המהווים איום גדול בהרבה על הביטחון של ארה"ב ובעלות בריתה, העשויים להגיע מצפון-מזרח אסיה, ממרכז אסיה ומאמריקה הלטינית. בניגוד למתרחש לאחרונה (2011), משברים אלה צפויים לכלול סכסוכים בין-לאומיים על כוח והשפעה בחופף לתחרות על אנרגיה, מים, מזון, משאבים מינרליים ועל העושר שהם מייצרים.

מאמר זה טוען שלמנהיגים האמריקאים בממשל ובצבא יש הזדמנות להרחיב את מגוון האפשרויות האסטרטגיות של ארה"ב תוך צמצום עלויות באמצעות שבירת הפרדיגמה הצבאית של "העידן התעשייתי" אחת ולתמיד. ארצות הברית מסוגלת לעשות זאת באמצעות בניית כוח מדרגי "דמוי לגו" של המאה ה-21 המובנה והמצויד ללוחמה מבוזרת, ואשר יהווה חלק מתמרון משולב של תקיפה ומודיעין – מערך מורכב המשלב כוחות תמרון קרקעיים עם תקיפה, מודיעין ויכולות תומכות מכל הזרועות. על מנת לבנות את הכוח החדש יש לנקוט בצעדים האלה:

א. הכרה – להכיר בעובדה שהסיבה האסטרטגית הנוכחית והעתידיה מחייבת שינויים בפיתוח אסטרטגיית ההפעלה ובניין הכוח של ארה"ב ושל בעלות הברית שלה;

³ <http://archive.defense.gov/Speeches/Speech.aspx?SpeechID=1539>.

⁴ גנרל בצבא האמריקאי ומדינאי. הוביל לשורה של ניצחונות צבאיים כנגד האימפריה היפנית במלחמת העולם השנייה ושימש כמפקד העליון של כוחות הברית, כמושל הצבאי של יפן בזמן הכיבוש האמריקאי וכמפקד כוחות האומות המאוחדות במלחמת קוריאה.

- ב. גיבוש – לגבש תפיסה מבצעית חדשה ההולמת את הסביבה האסטרטגית הנוכחית והעתידית;
- ג. ארגון – במסגרת המשאבים הכלכליים הקיימים יש לארגן מחדש את הכוחות האמריקאים בצורה יעילה ואינטגרטיבית תחת פיקודים אזוריים מאוחדים שיוציאו לפועל את התפיסה המבצעית החדשה.
- ד. התייעלות כלכלית – שימוש בכספים שייחסכו בשל הצמצום בכוח האדם ובמשאבים (סכום שמוערך בין 100 עד 150 מיליארד דולר בשנה) להקטנת החוב הלאומי; שימוש נוסף בכספים אלו יהיה השקעה מחודשת בכוח צבאי עבור תמיכה בפיתוח יכולות צבאיות עתידיות ותפיסות מבצעיות חדשות.

המגמה היא חד משמעית: מוסדות צבאיים שביכולתם לשלב כוחות ויכולות בין הזרועות השונות ובין כוחות של בעלות ברית ברמה הגלובלית באופן חסכוני, לא זו בלבד שעלות ההפעלה והתחזוקה שלהם תפחת, אלא סביר להניח שהם אף יהיו קטלניים יותר. אם ההמלצות העולות ממאמר זה תאומצנה, ארה"ב תזכה ביתרון אסטרטגי צבאי ממושך בנקודת זמן שבה היא חייבת לחסוך בהוצאות הביטחון, תוך חיסכון של מאות מיליארדי דולרים בשנים הקרובות.

הבנת השינויים

בלב כל אסטרטגיה לאומית צבאית עומד הרצון להעצים את היכולת של המדינה לפעול עצמאית וללא מגבלות. כפי שבני אדם וארגונים נהנים מחופש פעולה רב יותר כאשר הם בוחרים את המקום והזמן לביצוע פעולותיהם, כך גם ארה"ב ובנות בריתה. עם זאת, כדי לעצב אסטרטגיית התפתחות צבאית שתוכל להשיג מטרה זו, נחוץ שהמנהיגים האמריקאים בממשל ובצבא יבינו את השינויים המתרחשים במרחב הצבאי.

ראשית, העוצמה הצבאית כבר אינה מבוססת על גיוס המוני של כוח אדם ומשאבים מרחבי המדינה. הנורמה שרווחה במאות ה-19 וה-20 של גיוס המונים, הוחלפה בהדרגה בצבאות מקצועיים העמוסים לעיפה באמצעים טכנולוגיים.

שנית, ההתקפות המדויקות, קינטיות ושאינן קינטיות, המתבצעות באמצעות מערך תקיפה נרחב והמתאפשרות באמצעות יכולות מודיעיניות מרושתות המספקות זרימה והפצה מהירה ומתוזמנת של מודיעין, מצביעות על שינוי יסודי בפרדיגמה ובאופי הלחימה. לדוגמה, מערכת קורסק⁵ (Kursk) ביולי 1943, כללה קרוב ל-940 אלף לוחמים תוקפים גרמנים לעומת 1.5 מיליון

⁵ מערכת קורסק התרחשה בחודשים יולי-אוגוסט 1943 בין כוחות ברית המועצות לכוחות גרמניה הנאצית בזמן מלחמת העולם השנייה.

חיילי מגן סובייטים, באזור שגודלו כגודל השטח של אנגליה. אילו מאבק צבאי במודל זה היה מתרחש היום, הוא היה גורם לנזקים עצומים לצד המגן. בתקופה זו, כוח לחימה קרקעי שייאחו בעמדות הגנה סטטיות כמו במלחמת העולם השנייה, יזוהה ויושמד מרחוק.

שלישית, מסגרת פיקוד אינטגרטיבית וארגון מחדש של הכוחות בקרב הם חיוניים. ניתן לחבר את החיישנים המצוינים של המטוסים והספינות המעורבים בתקיפות, בין שהם מאוישים ובין שאינם, לחלקים אחרים של הכוח הלוחם (אמל"ח וכוחות) וכך לעזור בתרגום המידע הנאסף למודיעין שימושי. כתוצאה, המודיעין והתקיפה מהווים מרחבים משימתיים החוצים את כלל הממדים: יבשה, אוויר, ים והחלל. כיום, לאמצעי המודיעין והתקיפה יש את היכולת להשפיע לא רק על התקפה טקטית ותמרון מבצעי, אלא גם על ההתנהלות המערכתית והאסטרטגית של המערכה.

רביעית, כלל הגורמים המעצבים את שדה הקרב העכשווי אינם מבטלים את הצורך בלחימה קרקעית "פנים אל פנים", בין אם מדובר בעימותים בין מדינות או בעימותים פנימיים. הם אף אינם מונעים את חוסר הוודאות, ההפתעה והבלבול המאפיינות כל מלחמה. אין בכוחה של כל טכנולוגיה - חדשה, מרושתת היטב ומדויקת ככל שתהיה - לספק הערכת מצב מושלמת או מידע חף מטעויות. חיילי כלל הזרועות לעולם לא ידעו את כל מה שמתרחש במרחב הלחימה שלהם, וברוב המקרים גם הידע החלקי שהם צוברים לאורך הדרך הוא בעל ערך זמני בלבד. עם זאת, מפקדים עדיין צריכים לחשוב ולפעול בהתראה קצרה ועל בסיס מידע חלקי במסגרת המטרות המבצעיות הידועות להם.

מוקשים, טילים, מקלעים, מרגמות, חומרים כימיים, גדרות תיל ומערכות הגנה אווירית עדיין יעילים כנגד כוחות קרקעיים, אפילו בעידן זה של תקיפות מדויקות. כוח אש משוריין ונייד כחלק מהכוח המתמרן יהיה חשוב מתמיד, בהתחשב במהירות שבה המידע צריך להיות מעובד ומועבר לכוחות על מנת שאלו יוכלו להגיע ליעד בזמן לניצול המידע. כוח קרקעי שאינו מסוגל לספוג פגיעות ולהמשיך להילחם, יקרוס במהירות. מערכות מידע אינן יכולות להחליף יכולות קטלניות או שרידות אורגנית של הכוחות המשוריינים. כוחות תמרון קרקעיים (קלים או כבדים) שאינם יכולים להתפזר ולהתפרס במהירות, מהווים מטרה נוחה עבור האויב ונשקפת להם סכנה רבה.

חמישית, הפתעה במלחמה היא עדיין אפשרית. שלל אמצעי נגד במגוון תצורות, כמו לוחמת סייבר, מבטיחים שערפל הלחימה לא יתפוגג. מדינות רבות רגישות למגמות אלו ומתכוננות ללחימה תחת תנאים אלה בעתיד. הכוחות המדעיים-תעשייתיים המתקדמים בונים טילים בליסטיים קונבנציונליים מגוונים, מהימנים ובעלי טווחים ארוכים יותר ויותר, המיועדים

לתקיפות עומק מדויקות. טילים אלו מתוכננים לפעול במרחב היבשתי על בסיס מערכות חיישנים (סנסורים) מתקדמות.

גם כוחות קטנים וחמושים אשר אין בידם טכנולוגיה מתוחכמת כל כך, מסתגלים לתנאים המשתנים הללו. לדוגמה, הצבא היוגוסלבי הסתגל בהצלחה ניכרת בהתמודדות עם כוחות ארה"ב ובעלות בריתה במהלך משבר קוסובו. אלפי הכוחות הקטנים והניידים, אשר הוותרו במיומנות רבה בשטח ונעזרו בתנאי מזג האוויר, לא היו ניתנים לגילוי ואיתור מגובה רב. בעקבות כך המעקב מגבוה חדל להועיל, בהיותו מוגבל וחשוף להטעיה. בהיעדר כוח תקיפה קרקעי של נאט"ו (NATO), כוחות היבשה היוגוסלביים מעולם לא אולצו להתרכז ולהתכנס. כל הנקודות הללו מצביעות על יתרון אסטרטגי עצום שיצמח לצבאות בעלי מבנה פיקוד אינטגרטיבי ובניין כוח נכון. הפיקוד הצבאי האינטגרטיבי יאפשר לשלב ולתאם את היכולות הצבאיות של כל הזרועות הקיימות לשם השגת הכרעה. כפי שמראה הניסיון הגלובלי במגזר הפרטי, מספר מצומצם של אנשים נבונים שבידם טכנולוגיה מתקדמת, יכולים להשיג יותר ממסת כוחות הפועלים בהגיון כוחם הגס של אמצעים מיושנים.

הגדרת תפיסה חדשה

הצורה שבה לחימה מתנהלת מגדירה אותה טוב יותר ממספרים או מטכנולוגיה. האינטראקציה של טכנולוגיה עם פרדיגמות ארגוניות יוצרת יכולות צבאיות חדשות. אימוץ טכנולוגיה חדשה הוא חשוב, אבל הוא צריך להיעשות מתוך הבחנה (סלקטיביות) ובחירה, לא מתוך פחד להישאר מאחור. בחירת הטכנולוגיה ושילובה צריכים להיות על בסיס יכולותיה היום, כמו גם פוטנציאל הפיתוח העתידי שלה. לכן חיוני לקבוע את צורת הלחימה הנחוצה, ולפיה לקבוע את התפיסה המערכתית המשולבת ובניין הכוח המתאימים לניצול הטכנולוגיה.

יכולות התקיפה בכל מקום ובכל זמן וריבוי הנשק להשמדה המונית (WMD), גרעיני ושאינו גרעיני, הופכות ריכוזים גדולים של כוחות אוויריים, יבשתיים או ימיים למסוכנים הרבה יותר. כתוצאה מכך, לוחמה מבוזרת (מצב המעלה את הפיזור הטקטי לרמה המבצעית של המלחמה) הופכת לצורת הלחימה הדומיננטית, ובכך היא מחליפה את המודל שאפיין את מלחמת העולם השנייה (מודל המכיל חזיתות מתמשכות מוגדרות). יתר על כן, בלוחמה ניידת מבוזרת רעיון הלוחמה הרב־זרועית מהווה מסגרת על לתפיסה המבצעית במערכה.

לוחמה רב־זרועית משלבת את היכולות הפונקציונאליות של תמרון, תקיפה, מודיעין ותחזוקת הכוח (כלל המנהלות התומכות – לוגיסטיקה, שלישות, מטה ועוד) בין כל הזרועות, תחת מערכת שליטה ובקרה אחת (C2 – command and control). המלחמה העכשווית

והעתידיה ביבשה, בים או באוויר דורשת מהכוחות לתמרן בתצורה מבוזרת, לרכז תוצאים, ולעתים גם לבסס ולקרקע כוחות בנקודות מכריעות בזמן ובמרחב.

ברור כי התנאים הרצויים ביותר מתקיימים כאשר כוחות קרקעיים פועלים במסגרת רשת משולבת של תמרון, תקיפה, מודיעין ופונקציות תחזוקת הכוח, שיכונה להלן "המכלול". במסגרת המכלול, כוחות התקיפה הקרקעיים מאלצים את כוחות האויב להתאסף בנקודה אחת כדי להשיב מלחמה ולבלום את כוחותינו.

תמונה 1: תרגיל יבשתי רב זרועי של הצבא האמריקאי אשר נערך במישגן. התנאים הרצויים ביותר מתקיימים כאשר כוחות קרקעיים פועלים במסגרת "המכלול". (מאת: Flickr)⁶

כדי להגן בצורה אפקטיבית וכלכלית על האינטרסים של ארה"ב ושל בעלות בריתה במאה ה-21, וכדי להבטיח שתהליך קבלת ההחלטות יהיה מהיר ומותאם למתרחש בשטח בכל הרמות, הכוחות צריכים להיות מאורגנים לפעולה במסגרת המכלול. תקיפות מדויקות מן האוויר והים יכולות להכשיל את יכולת השוי"ב של האויב, אך הבלבול והשיתוק שהם יולידו לעולם יהיו זמניים בלבד, כיוון שהאויב הוא "מערכת" מגיבה.

אויבים עתידיים יעבדו קשה ובמהירות כדי לשחזר את רשתות התקשורת. במקביל, הם ינסו למצוא אמצעים ומערכות תקשורת חדירים פחות, ויחפשו דרכים לשמור על רציפות

⁶ <https://www.flickr.com/photos/usairforce/15051006356>

מבצעית מבלי להתגלות. עם הזמן, האויב - בין אם הוא מדינה ובין אם לאו - צפוי להתאושש מההפרעה ומהשיבוש הראשוניים להם גרמה התקיפה.

חיוני, אם כן, לנצל את חלון ההזדמנות שנפתח מייד לאחר התקיפה הראשונית, ולפגוע אנושות ביריב לפני שיספיק להתאושש. לכן, כוחות קרב קרקעיים בעלי ניידות טקטית, כוח אש הרסני והגנה משורינת אפקטיבית חייבים להיות משולבים היטב בתוך המכלול. כדי להגיע לתוצאה זו יש להקים מערך פיקוד צבאי אינטגרטיבי, שביכולתו להפעיל את האלמנטים הנדרשים מתוך כלל הזרועות שבמכלול ככוח מבצעי מבוסס-יכולת.

ארגון מחדש של הכוחות

מכיוון שגם המשימות הקלות והפשוטות ביותר הופכות לקשות בזמן לחימה, יש להימנע מנוהלי שליטה ובקרה מורכבים ונפרדים בתוך המכלול המהווים הפרעה לאחדות הפיקוד. אופן השימוש במידע במהלך לחימה או משבר משפיע על התצורה של זרימת המידע ומשקף את דרך החשיבה של האנשים המשתמשים במידע. שני הדברים משפיעים זה על זה ושזורים זה בזה.

רוב הקרבות שבהן השתתפה ברית המועצות במלחמת העולם השנייה, הוכרעו לטובתה. זאת כיוון שהיא הצליחה להכפיף את כל כוחותיה המזוינים תחת מערך פיקוד צבאי מאוחד, ועל כן היה בכוח המפקד המבצעי של כל זרוע לשלב בין שלל יכולות הליבה תחת פיקודו. המנהיגות הסובייטית הייתה מסוגלת למקסם את הכוח הלוחם (יבשה, ים ואוויר) היכן שהיה נחוץ, ובה בעת לצמצמו כשלא היה בו צורך. ענפי הכוחות המזוינים הסובייטים הוכפפו במלואם ל"סטאבקה" (Stavka – המפקדה הכללית) ולמפקדי הפיקודים הכפופים לה. כך הובטחה אחדות פעולה בלתי מעורערת ברמה האסטרטגית והמבצעית של המלחמה.

נכון גם לאפיין את הפיקוד הסובייטי ומבנה השו"ב שלו שהובילו לניצחון במלחמת העולם השנייה. הפיקוד היה מובנה בצורה ריכוזית מאוד, מאורגן "מלמעלה למטה", ועמד תחתיו כוח יבשתי דומיננטי, ממוכן ותעשייתי, המבוסס על התשת היריב. מבנה צבאי זה "בזבוז" משאבים וחיי אדם בקנה מידה שלא ניתן להעלות על הדעת בתפיסה המערבית. עם זאת, ללא קשר להבדלים התרבותיים העמוקים שהבדילו את ארצות הברית ואירופה מברית המועצות, אלה תוצאות צבאיות הראויות לחיקוי על ידי ארה"ב ובעלות בריתה.

במערב, לא הגרמנים ולא בעלות הברית יצרו תצורות ארגוניות כמו בברית המועצות. ראש הממשלה הבריטי, סר וינסטון צ'רצ'יל, התלונן ש"מערכת המטה הכללי מובילה לקבלת החלטות כושלות והססניות, ואף לחוסר יכולת לקבל החלטה". דבריו לא זכו להתייחסות ממשית. ראשי הזרועות בארצות הברית יחד עם קובעי המדיניות בווינגטון התכוונו למסד את האופן שבו ארצות הברית נלחמה במלחמת העולם השנייה. רצונם היה לעשות זאת בחוק

הביטחון הלאומי של 1947, וכוונתם הייתה למסד ולהעביר את האחריות על התיאום בין כלל זרועות הכוחות המזוינים של ארצות הברית לידי מחלקת ההגנה, ובכך לחזק את הסמכויות של שר ההגנה תוך החלשת סמכותם של שרי הצי, חיל האוויר וצבא היבשה. ניסיונות חקיקה נוספים בוצעו במטרה לצמצם את הכוח הבריורקרטי המופרז של הזרועות הנפרדות, את האפשרות שלהם למימון ולהצטיידות עצמאית ואת השפעות תפיסות הלחימה של כל זרוע. עם זאת, ניסיונות אלו היו בעלי השפעה מוגבלת הן מבחינת ביצוע פעולות צבאיות והן מבחינת העלויות הכלכליות, שנשארו גבוהות עד אימה.

הנקודה היא חד משמעית. במאה ה-21 יש הכרח לעבור ללוחמה מבוזרת. זאת מסיבות של עלות כלכלית, שרידות וקטלניות, עלויות תקורה נמוכות יותר וכוח עוצמתי רב יותר ברמה הטקטית. חלק מהפתרון הוא יישום של מערך פיקודי מערכתי אינטגרטיבי, שיעודו ניהול כלל המבצעים של ארה"ב ובעלות בריתה, מבית ומחוץ.

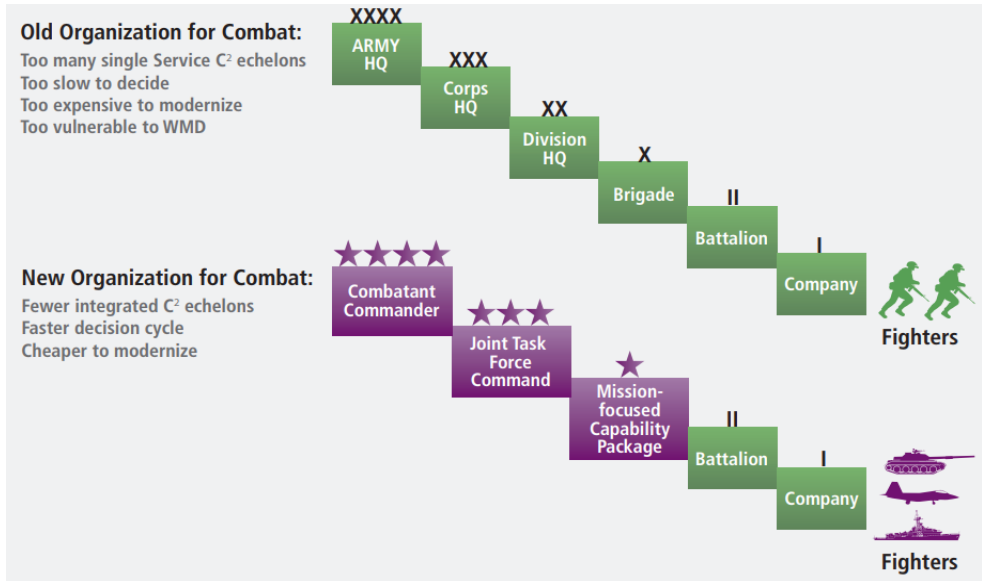
להקים את התשתית

בארצות הברית תהליך קבלת ההחלטות המבצעיות במפקדות שאינן יבשתיות התמקד בעבר בעיקר במבצעי סיוע ולא במבצעים העיקריים, בשונה מהתהליך המתבצע במפקדות של כוחות תמרון קרקעיים. כיום, גישה צבאית זו ששורשיה במלחמת העולם השנייה איננה רלוונטית עוד. רמת שילוב היכולות הנדרשת בלוחמה מבוזרת אינה ניתנת להשגה בתוך מערכת שליטה מוגבלת, היררכית וחד זרועית הסובלת מעומס מידע ויותר מדי רמות פיקוד שונות.

פירוק, הפרדה והקטנה של כוחות קיימים ומבנים אוגדתיים שונים אינם מספיקים כדי "לצאת" מהעידן התעשייתי, להגביל או להפחית את דרגות מערכות השליטה והבקרה (C2) המיותרות או לקדם אינטגרציה ברמה המבצעית. פיזור גיאוגרפי של כוחות ימיים, יבשתיים ואוויריים דורש יכולת לכידות ועקביות פיקודית גבוהה באמצעות מודעות והבנה טכנולוגית ואינטלקטואלית של שדה הקרב. תנאי זה מכתוב את הדרשה למבני פיקוד אינטגרטיביים ברמה המערכתית המגדילים את האפקטיביות של הכוחות.

התפשטות הנשק להשמדה המונית והנשק המשוך אליו מחייבת כיום העברה ואינטגרציה של היכולות שבעבר נמצאו רק באוגדות של צבא היבשה ואצל חיל הנחתים והכוחות הקרקעיים שלו (MEF), או בחיל הים וכוחות האוויר עד לדרגות הפיקוד הזוטרות.

איור 1: תרשים המתאר את שרשרת הפיקוד הישנה לעומת זו החדשה. (מאת: JFQ)⁷

שרשרת הפיקוד החדשה חייבת גם להיות משולבת היטב עם הכלי ש"מנצח מלחמות" – המודיעין – ואת יכולות התקיפה הנמצאות בכל הזרועות. במובן זה יש להתייחס למודיעין כאל פונקציית השילוב המרכזית של לוחמה, תכנון פעולות מבצעיות וביצוען. כוחות ארה"ב נמצאים במצב המאפשר לשלב את חיל הנחתים הנוכחי וכוחותיו הקרקעיים (MEF) יחד עם מערכת השו"ב של האוגדות, ליצירת מבנה שו"ב גבוה ומרכזי יותר, כמו מפקדת כוח המשימה המשותפת הלאומית (JTF). המטה המבצעי ברמה זו נועד לנהל את הפעולות האפקטיביות ששיגו את ההתמוטטות הפנימית של היריב באמצעות תמרון ותקיפה, ולא באמצעות מלחמת התשה בין כוחות גדולים הגוזלת זמן ומשאבים רבים. שילוב תקיפה ותמרון לתוך פעולה משותפת אחת בתוך מפקדת כוח המשימה המשותפת (JTF) הוא הליבה של אומנות המערכה. המהות של צורת הלחימה הזו היא להכות את האויב בכל עומק הפריסה המבצעית שלו בריזמנית, ובמקביל להפעיל כוחות אוויר ויבשה מהירים וניידים התומכים זה בזה, לשם שיבוש כוח היריב באמצעות נקיטת סדרת פעולות שהיריב אינו מוכן לקראתן. תנאים אלה חלים גם על עימות עם כוחות גרילה שאינם מאורגנים היטב

⁷ <http://ndupress.ndu.edu/portals/68/Documents/jfq/jfq-63.pdf>.

ושפועלים בִּסְפָר או בשטח עירוני. המשימה להוציא לפועל את התפיסה המערכתית הזו "בעידן המידע" מוטלת על גנרל שלושה כוכבים ממפקדת כוח המשימה המשותפת (JTF).

שדות הקרב מתרוקנים בחמישים השנים האחרונות כתוצאה מטכנולוגיות נשק חדשות וקטלניות יותר. תמיכה בכוחות מבוזרים אלו אינה דבר שקל לעשותו. מסיבות אלה גנרל שני כוכבים יתמקד באופן בלעדי בתפקודי קיום הכוח, והוא ישמש סגן המפקד לענייני 'קיום הכוח' במפקדת כוח המשימה הרבזרועי.

עם התפשטות אמצעי איסוף, מידע ותקיפה חשוב לספק למפקדת כוח המשימה המשותפת מפקדים, קצינים וצוותים המסוגלים להפעיל את מלוא היכולות של הקרקע, האוויר, האלקטרוניקה והמידע. כניסת סגן המפקד לענייני מודיעין מסמנת שינוי מהתפיסה המבצעית בתקופות של מלחמת העולם השנייה והמלחמה הקרה, שבמהלכן המודיעין נתפס כפונקציה מסייעת בלבד. ההבנה המודרנית של המאה ה-21 היא שהמודיעין, שמשולבות בו יכולת תקיפה ותמרון, יכול להיות מרכיב מכריע גם מבחינה מבצעית וגם מבחינה אסטרטגית.

גנרל שני כוכבים בכוח המשימה הרבזרועי יוביל את הכוחות הלוחמים הפרוסים במרחב העימות בצורה דומה למה שאוגדות עושות היום. הוא יביא עימו הערכה לתפקידו החיוני שמשחק יתרון במערך החישובי של המלחמה, לתכנון המבצעים ולניהולם.

גנרל שני כוכבים נוסף יפקד על פעולות התקיפה. הקשר בין סגן המפקד האחראי על התקיפה לבין הכוחות הקרקעיים וכלל אמצעי התקיפה בשאר הזרועות הופך להיות רב חשיבות בשל השילוב של הכוחות המזוינים של ארה"ב וננות בריתה כחלק ממכלול תקיפה של הפיקודים האזוריים.

בשל החיבור של סגן המפקד לקצינים האחראים על תיאום התקיפה, הנמצאים בכל כוח קרקעי מתמרן ובכל הזרועות, הוא מהווה, בעת ובעונה אחת, את החוליה הקריטית המקשרת בין הכוחות המתמרנים ליכולות התקיפה האוויריות והימיות. האבולוציה הזו, מצוותים הניתנים לפריסה לקציני קישור ולמומחים קבועים, הייתה מרכיב מרכזי בהגברת האפקטיביות של יכולות השטח, משום שמפקדי הזירה הגיאוגרפית זכו להשפעה גדולה יותר על דרישות המרחב והיכולות המשולבות. יכולות התקיפה חייבות להיות מופעלות על ידי קצינים בעלי התמחות מיוחדת דומה. בתפקיד זה יכול סגן המפקד האחראי על תיאום התקיפה לנצל את כל יכולות התקיפה והתמרון הנמצאות בזרועות השונות, כדי לסייע ולחפות על תמרונים קרקעיים, לפרק או להביס את ההגנה האווירית של האויב ולשבש את התקפות הטילים שלו.

בנוסף להוספת "מטה כוח אדם" למפקדת כוח המשימה המשותפת (JTF), ניתן לעצב שתי יחידות של מפקדה מנהלת, שיוכלו לספק למפקדים הקרביים יכולות בכל הזירות המבצעיות,

כמו למפקדת כוח המשימה המשותפת (JTF). המפקדה המנהלת תהיה מבוססת על הפיקודים שיכללו את הזירות הבאות:

- א. זירת התקיפה ופיקוד הגנה מטילים;
- ב. זירת פיקוד המודיעין;
- ג. זירת פיקוד התמרון;
- ד. זירת פיקוד ההתפרסות.

שתי היחידות תהיינה מסוגלות לנהל את משימות הכוחות ואמצעי הלחימה על בסיס גלובלי. היחידות הללו תהיינה בהיקף מספק בכדי לפקד על כוחות היבשה, הים והאוויר ולהפעילם. כל הכוחות יעוצבו ככוחות משימה ייעודיים המאורגנים להפעלה תחת גנרלים כוכב אחד. כוחות אוויריים וכוחות ימיים של ארה"ב מרכיבים באופן שגרתי צוותים אינטגרטיביים של מודיעין, כוחות תקיפה, גורמי קיום הכוח וכוחות תמרון המותאמים למשימות ספציפיות. לפעמים אלה אגפים מורכבים או כוחות שכבר נמצאים בשטח. עם זאת, כוחות היבשה החלו רק לאחרונה לחשוב ולהתמקד במונחים של כוחות משימה ייעודיים. התנועה לכיוון הרמוניזציה והתרחקות מהתפיסות והמושגים של סנכרון השו"ב, כמו במלחמה הקרה, הייתה קריטית להשגת תוצאה זו. הידיעות המודיעיניות שלהן זקוקים הכוחות הופכות לברות חלוף יותר ויותר, וארגונים צבאיים שאינם יכולים לקפוץ על הידיעות הללו ולנצלן בזמן נאלצו להשתנות.

מהניסיון של תשע השנים האחרונות (2001-2010) עולה ההכרה הגוברת בתוך הצבא (ולאחרונה, בתוך חיל הנחתים עם יישום הזנק [סטארטאפ] חדשני של עוצבות לוחמות גדולות ועצמאיות באפגניסטן) שיש צורך במערך לחימה עצמאי וחדש. המערך הוא קטן מאוגדה, אך גדול מחטיבה סטנדרטית; הוא מסוגל לפעול באופן עצמאי ומוגבל, דבר המאפשר הסרה של רמות פיקוד מיותרות, ומהווה גורם מניע לשותפות ושילוביות ברמות הפיקוד הנמוכות יותר. כל הנקודות הללו מצביעות על כך שבלחימה היבשתית בניין הכוח המתבקש הוא קבוצה של 5,000-6,000 איש הנקראת עוצבת תמרון לוחמת (CMG – Combat Maneuver Group).

ה-CMP משלב את יסודות הפיקוד, כוח הלחימה ויכולת תמיכה בצוותי משימה ייעודיים ועצמאיים. על העוצבה הלוחמת מפקד גנרל כוכב אחד עם צוות מתוגבר הכולל סגן מפקד וראש מטה – שניהם בדרגת קולונל.

עוצבת התמרון הלוחמת מזינה את הפיקוד המשותף, והיא אחראית לבקרה, לתקשורת, למחשבים, למודיעין, לסיור ולתצפית. מערכת השו"ב הרחבה (C4ISR) מתחברת לדרגים נמוכים יותר, ו"דוחסת" את הדרגים הטקטיים והמערכתיים כך שהתמרון והתקיפה משתלבים

ברמה טקטית נמוכה בהרבה מזו המתאפשרת היום. יכולות התמרון, התקיפה והמודיעין הופכות לזרועות תקיפה משולבות אשר יש בידן האפשרות לפעול ביבשה בצורה המזכירה את הדרך שבה ספינות פועלות בים. במילים אחרות, הכוח החדש חייב להכיל את התכונות האלה:

- א. מוכנות לקריאה ("הקפצה") ופריסה מהירים ולהפעלה על ידי מפקדי הכוח האינטגרטיבי;
- ב. מותאם למגוון רחב של פעולות ומבצעים;
- ג. יכולת השתלבות תחת המפקדה האינטגרטיבית וברשת שלה;
- ד. יכולת הישרדות וקיום גם במרחק רב או בפיזור נרחב;
- ה. יכולת שרידות כנגד כל אויב;
- ו. אימונים עם כוחות זרועות אחרים בכדי שברגע האמת יוכלו לשתף פעולה בהתראה קצרה.

במבנה השו"ב החדש כל עוצבה לוחמת מאורגנת בדומה למפקדת כוח המשימה המשותפת (JTF), ויש לה קצין או חייל מתאם תקיפה. מתאמי התקיפה האלו תופסים את מקום קציני סיוע האש בכוחות היבשה, ונעשים מומחים בכל הזרועות שאיתם הם מתאמנים. זאת על מנת להכשיר אותם להתמודד עם מבצעי תקיפה ישירה, מטעמים של קבוצת הלחימה היבשתית או צוותי משימה ייעודיים שמקורן בים או באוויר. ייעוד העוצבות הללו הוא להיות שלוחה של צורות התקיפה השונות, בין אם זה ביבשה באוויר או בים.

התוצאה הסופית של תהליך זה היא מבנה מודולרי של כוח לחימה בעל יכולות פריסה בתצורה קטנה של פחות מ-5,000-6,000 איש. תצורות של 2,500, של 1,100 ושל 500, או עם תוספת כוחות של בעלות הברית או קבוצות לחימה אחרות ישמשו לפעילות בקנה מידה קטן יותר. אפשר לפעול גם עם מבנים מודולריים אחרים (מודיעין, תקיפה, תמיכה) למטרות בקנה מידה גדול יותר. תצורות אלו אינן דורשות תוספת כוח אדם מדרג גבוה כדי להיות מסוגלות לשת"פ הדדי. עם השו"ב המורחב של המודיעין (C4), המבנים האלו הופכים לאבני בניין ליצירת כוחות גדולים ומשולבים, לכשנדרש.

אם רוצים לשלב ביעילות בין התמרון, התקיפה, יכולות המודיעין ויכולות 'קיום הכוח' במטרה ליצור איומים מורכבים יותר על אויבים חדשים, הכרחי להפוך את כלל הזרועות המבצעיות לצוותי משימה ייעודיים שניתן להרכיב מהם כוחות מבצעיים משותפים גדולים.

תמונה 2: גנרל כוכב אחד תיאודור רוזוולט. היה הקצין האמריקאי הראשון בדרגתו שהתלווה לגל הראשון של חיל הרגלים בתחילת התקיפות במלחמת העולם השנייה. למרות בריאותו הרדודה, הוא הוביל וצלח את התקיפה בחוף 'יוטה' בתושייה רבה. (מאת: ויקיפדיה)⁸

בפועל, תכנון זה תלוי בפיתוח מערכות שתוכלנה להשתלב בהצלחה בעזרת קבוצת קודים מוסכמת.

הסרת נהלים בירוקרטיים הקשורים בסולם ההתקדמות בשירות הצבאי ובמעבר בין תפקידים יכולה לשנות את דפוסי הקריירה הקיימים, ולאפשר לקצינים בדרגות אלוף־משנה וסגן־אלוף את הזמן ללמוד ולהתמקצע כדי שיתפקדו טוב יותר במבצעים משותפים. ארגון מחדש של כוחות תמרון יבשתיים לסד"כ של 5,000 עד 6,000 איש תחת תת־אלוף יכול לספק כוח גדול יותר, מוכן יותר ובעל יכולת התפרסות רחבה יותר.

יתרון נוסף בלחימה הוא מינוי של גנרלים כוכב אחד לפיקוד ברמה הטקטית. גנרל כוכב אחד תיאודור רוזוולט⁹ היה הקצין האמריקאי הראשון בדרגתו שהתלווה לגל הראשון של חיל הרגלים בתחילת התקיפות במלחמת העולם השנייה (D-Day), ב־6 ביוני 1944. כאשר רוזוולט הבין שהכוח נחת במרחק של 2,000 מטרים דרומית למקום שבו היו צריכים להגיע (חוף יוטה), הוא שינה את התוכנית בהתאם. הוא עדכן את מפקדי הפלוגות בדיוק היכן הם נמצאים, והדריך אותם מה צריכות להיות תנועותיהם בתוך השטח על פי השינוי שביצע.

⁸ <https://tinyurl.com/ycea8d64>

⁹ בנו הבכור של נשיא ארה"ב תיאודור רוזוולט שנפטר בשנת 1919.

התוצאה הייתה חדירה מהירה ביותר, ובתוך שעות ספורות הצליחו כוחות מחיל הרגלים האמריקני לחדור מספר קילומטרים לתוך שטח האויב, דבר שהיה אמור להימשך מספר ימים. לעומת זאת בחוף 'אומהה', שבו לא היה גנרל כוכב אחד, המצב היה קשה ומבלבל בהרבה, וגבה מחיר גבוה יותר במונחים של חללים אמריקנים. המבנה המודולרי המוצע ישפר את האפקטיביות של הפעולות הטקטיות האמריקאיות ואת האינטגרציה היעילה שלהן בפעולות שנועדו לתמוך ביעדים האסטרטגיים הלאומיים.

לכון מחדש את המודרניזציה

הדחיסה של מערכת פו"ש מופחתת עלויות, תוך שילוב דרגים זרועיים לתוך ארגון רבזרועי, בהחלט תתרום לחיסכון בעלויות בטווח הארוך. המטרה היא להפחית את הוצאות הפו"ש המנופחות (שעברו בירושה מהמלחמה הקרה) תוך מקסום המוכנות והיכולת לפרוס כוחות. שילוב מפקדה מנהלת אינטגרטיבית בתוך מכלול ה"תקיפה"תמרוןמודיעיןקיום הכוח" יחד עם ששת הפיקודים האזוריים הקיימים היום (פיקוד הצפון, פיקוד אירופה, פיקוד מרכז, פיקוד האוקיינוס השקט, פיקוד הדרום, ופיקוד אפריקה) למבנה של ארבע מפקדות אזוריות מאוחדות (פוטנציאל למפקדות: פסיפיק, אטלנטיק, צפון, ודרום) ישיג את שתי המטרות: האדרת היכולות הקיימות, וחיסכון בהוצאות הביטחון הנוכחיות – חיסכון שנתי בהיקף של 100 מיליארד דולר לפחות.

יישום מודל "סבב המוכנות לפעולה" של הצי על כל הכוחות האמריקניים (ובעלי בריתה) יביא להתייעלות נוספת, ישפר את אחדות המאמצים וייעל את ההכשרה, המודרניזציה, ההיערכות והשיקום המחודש של הכוחות האמריקנים ובעלות בריתה. באמצעות ארבעת השלבים לבניית מוכנות הכוחות (אימונים, החזקת קו, התאוששות ובנייה מחודשת של הכוח בפרקי זמן של שישה עד תשעה חודשים) ניתן להבטיח כי חלק גדול מהכוח המשותף הנוכחי של ארה"ב יהיה מוכן ללחימה בהתרעה קצרה. ביצוע השלבים האלו בזמנים ידועים מראש, כדי להבטיח תקופות מנוחה קבועות עבור החיילים האמריקאים, חשוב מאין כמוהו.

החיסכון בעלויות הכרוכות בהפחתת בלאי ושחיקה מיותרים על הציוד וכוח האדם הוא מובן מאליו, אך החסכוניות הללו אינם מביאים בחשבון את החיסכון הכולל הצפוי בכוח האדם ובציוד בעקבות השינויים המוצעים. שליטה ופיקוח ימיים, למשל, כבר אינם משימות הדורשות צי גדול כמו בתקופת מלחמת העולם השנייה. צי הצוללות הגרעיני של ארה"ב, עם מספר קטן יותר של לוחמים בשטח המפעילים חיישנים ארוכי טווח, מטוסים מאוישים ולא מאוישים וטילים, מעניקים לצי יכולת השתלטות ושליטה על האוקיינוסים בעולם, ומבטיחים לארצות הברית ובעלות בריתה שליטה בתחום הימי (מרחב שבו מתבצע כ־91 אחוזים מהמסחר העולמי).

מעבר למודל מכלולי של "תקיפה-תמרון-מודיעין-קיום הכוח" בפיקודים המאוחדים האזוריים השונים יגרום לחיסכון שנתי עקיף נוסף. בעקבות הצורך בקביעה מחודשת של הנהלים במשימות מעבר לים ייסגרו מתקנים מחוץ לגבולות ארה"ב שאינם נדרשים יותר מבחינה מבצעית, וכך ייחסכו עשרות מיליארדי דולרים נוספים. כדי לזהות מקומות שבהם ניתן לחסוך יש צורך בתכנית מפורטת של השינוי הנחוץ בבניין הכוח. אם מזוהה פער בין היכולות הקיימות לאלו הנדרשות, יש לבחון אלו משאבים ניתן להסיט ממקומות אחרים, ולהשקיע אותם מחדש לשם צמצום הפער.

מחשבות לסיום

על ארה"ב לתכנן מסלול חדש אל העתיד. עליה לבחור בתבונה מתוך התפיסות וטכנולוגיות הלחימה של ההווה במסגרת תקציב הביטחון שלה. כפי שנרמז בתחילת מאמר זה, השינויים במרחב הצבאי הם צעד בלתי נמנע. ביל גייטס אמר את זה בצורה הטובה ביותר, והזהיר שכאשר גלי שינוי מופיעים: "אתה יכול להתכופף מתחת לגל, או לעמוד מולו. אך השיטה הטובה ביותר היא פשוט לגלוש על הגל". במילים אחרות, ככל שתמהר להעריך בצורה מדויקת את הסיטואציה וככל שתקבל החלטות "טובות מספיק" ותפעל בהחלטיות – הסיכוי שלך לניצחון גדל.

הגיע הזמן להתחיל לארגן מחדש את כוח האדם ואת היכולות של הכוחות המזוינים במסגרת מבצעית משותפת ומורכבת, כדי לספק מאגר גדול יותר של כוחות לוחמים מוכנים לפעולה הניתנים לפריסה ברוטציה. בניית מכלולי תקיפה של תמרון, תקיפה ומודיעין בתוך הפיקודים האזוריים היא הדרך להבטיח את עוצמתה הצבאית של ארה"ב בזירה הגלובלית, בזמן שהחוב הלאומי שלה יתקרב ל-18 טריליון דולר עד 2015.

כוח אסטרטגי יציב הוא חיוני בעולם שבו הנשק להשמדה המונית ממשיך להתפשט. לכן, על כוחות היבשה, האוויר והים להפעיל כוחות לחימה אורגניים במסגרת משולבת, שכוחם רב באופן בלתי פרופורציונאלי יחסית לגודלם ומספריהם. העתיד מצביע על צוותים קטנים אך קטלניים יותר, המיועדים למשימות בעלות טווח זמן והיקף מוגבלים – לא צבאות המוניים שנועדו לניצחון טריטוריאלי ולכיבוש. במובן זה, יישום של פעולות רב-זרועיות משולבות במסגרת מכלולים של תמרון, תקיפה וקיום הכוח מהווה לא רק את ההבטחה לחיסכון בתקציב הביטחון, אלא גם מספק בסיס קוהרנטי וראייה מאוחדת של אסטרטגיית לחימה וניהול מערכה, אשר לא קיימים היום.